

**Анатолій ПОЖАРСЬКИЙ,
Володимир СУХОЛЕЙСТЕР,
Жанна ЗАЄЦЬ,
Віта ПРИСЯЖНЮК**

ТУРИСТИЧНИЙ МАРШРУТ «ЗАСТИГЛІ МИТІ ІСТОРІЇ»

У нашому краї Дубно – одне з найдавніших і найцікавіших міст. Про його походження розповідає народний переказ. У глибоку давнину серед дубового лісу стояло село Дубенка. Від нього поселення і отримало назву – Дубен. У 1100 році про нього згадує Іпатіївський літопис. У той час якраз сталася надзвичайна подія. Давид Ігорович, князь Володимир-Волинський, осліпив Василька, князя Теремовлянського. Руські князі на чолі з великим князем київським зібралися у Витичеві. За нечуваний злочин вони позбавили Давида князівства, залишивши за ним Буськ, Остріг, Дубен і Чарторийськ. Літописне Дубно відоме з 1100 року, воно – одне з найдревніших міст Волині, яке в усі історичні часи було на перехрестях важливих історичних й політичних подій, торгових шляхів, центром духовного життя краю. Проте не 1100 – ий рік є датою заснування. У глибині тисячоліть губляться витoki його історії, що доведено археологічними розкопками кінця XIX – дев'яностих років XX ст. Дубно як місто засноване і розбудоване князями Острозькими – можновладними і впливовими особами на політичній арені Європи XV – XVII ст. Воно увібрало в себе всі риси середньовічного міста. Його опорою від ворожих нападів (зі сходу) був Замок кінця XV ст., із Заходу – Луцька брама XVI ст., костел і монастир бернардинів XVII ст (з Пн.Зх), а також острівні монастирі – Чеснохрестський, Спасо – Преображенський, Підборецький, Страклівський. Оскільки одним з важливих чинників матеріального забезпечення достатку князів Острозьких була торгівля, то для її успішного розвитку до Дубна скликався ремісничий люд, незалежно від віросповідань. Вже в XVI ст. тут діяла синагога. У ті часи Дубно торгувало предметами ливарництва, ковальства, ювелірними виробами, причому ринок збуту становили не тільки Волинські міста, а і чимало інших у Європі. Середньовічне Дубно було одним з найбільших культурних центрів Волині. При тутешніх монастирях жили і працювали видатні вчені, літератори, церковні діячі – Мелетій Смотрицький, Касіян Сакович, отець Віталій, Іов Залізо /Іов Почаївський /. Ігумен Хрестовоздвиженського монастиря отець

Віталій тут 1604 року перекладав з грецької книгу «Діоптра...», а ієромонах Арсеній у 1539 – 1566 роках створив відоме Дубенське Четвероевангеліє. Тут діяла людвисарня – ливарна майстерня, де виготовлялися гармати, культові речі для храмів і монастирів, предмети побуту. У XVIII ст. місто набуло високого економічного і культурного піднесення завдяки знаменитим дубенським контрактам, перенесеним сюди зі Львова 1774 року. Ці ярмарки починалися 7 січня і тривали цілий місяць. Для зручностей гостей і купців князь Михайло Любомирський, побудував кілька двохповерхових будинків навколо ринкової площі, звів ратушу і ще один палац у замку, блискуче декорований італійським зодчим Доменіко Мерліні. Дубно, населення якого тоді становило 6535 чоловік, щорічно (протягом двох десятиліть) приймало до 30–ти тисяч гостей. Під час контрактів Дубно тричі (у 1781 році) відвідав польський король Станіслав Август, де йому влаштували полювання на ведмедя. Не можна не згадати знаменитого ірландського садівника Діонісія Міклера, який в Дубенському урочищі «Палестина» заклав один із своїх живописних парків. За найновішими даними, він похований у місті Дубно – на колишньому польському кладовищі (на превеликий жаль, за радянської влади і ця могила, і надмогильний пам'ятник – знищені). Наприкінці XVIII ст. Дубно тимчасово було столицею престолонаступника французького трону, опального принца Конде, та його родича, представника роду Бурбонів – герцога де Беррі. Приблизно в той самий час місто відвідала легендарна жінка – гусар Надія Дурова, яка служила в Литовському полку у Дубровиці та Луцьку. Окремий підрозділ цього полку дислокувався і у Дубні. Шляхи великого українського філософа і поета Григорія Сковороди теж пролягали через Дубно у 1753 і інших роках. Місто Дубно освячене слідами і сльозами Тараса Шевченка, який побував тут восени 1846 року. З – поміж багатьох пам'ятників і меморіальних знаків у Дубні одним з кращих є, безперечно, Великому Кобзареві, відкритий 16 липня 1991 року – до першої річниці Декларації про Незалежність України. Древнє Дубно, замок, православні храми і католицький костел завжди вабили до себе мандрівників, дослідників, музикантів, артистів. На фасаді Дубенської ЗОШ № 1 є меморіальні дошки доктору історичних наук, археологу Ігореві Свешнікову, який 1995 року очолив першу наукову експедицію в замок, краєзнавцеві, етнографу, просвітянину Ігореві Лозов'юку, асу Війська Польського Станіславу Скальському. Цей навчальний заклад, коли він ще був гімназією,

закінчили знаменитий фітотерапевт Іван Носаль, письменник – романіст Віталій Волков.

I. Розпочинаємо ми свій маршрут від Майдану Незалежності. Ця назва закріпилася за

центром міста у роки Незалежності. Раніше це була Ринкова площа. У XVIII ст. князі

Любомирські започатковують контрактові ярмарки, тому зросла необхідність в облаштування місця для них. Найбільш вигідним виявилось місце неподалік від замку.

Його назвали Ринковою площею за постійні ярмарки та базари. На той час вона була оточена ратушею та прилягаючими до неї вулицями і становила архітектурний центр

міста. Спочатку вона не була забрукованою, бруківка з'явилася тільки у XVIII ст. Трохи

раніше у 1507 році Дубно отримало Магдебурзьке право, тобто вже мало своє виборне

керівництво, хоч і не завжди з цим погоджувались князі Острозькі. Для князівської верхівки ярмарки були вигідним джерелом постійного прибутку. Тому вони сприяли збільшенню притоку населення у місто і їх включення в промислове та економічне життя.

З того часу Ринкова площа стає торговим центром. Тільки у 60 – 70 р. XX ст., припинилась будь-яка торгівля на Ринковій площі. Промислове життя міста, завдяки

запровадженню постійного проведення ярмарок, звичайно пошавилось. Так Дубно славилось доброю вичинкою шкур, шевською справою, золотарством. З XV ст. широко

розвинений іконопис, церковна різьба по дереву. Функціонувала людвисарня (художнє

лиття), де виливали жаровні, гармати, ядра до них. У XVIII ст. в місті вже працює 12 кузень, 10 водяних млинів. Але усі промисли були зосередженні на околицях міста.

А торгівля - це прерогатива центру. Торгівля та поставки були виключно у руках євреїв. За

Ю. Крашевським: « Коли потрапиш в поле зору жида, то не можна було проїхати , щоб у

нього нічого не купити ». Один єврей з Варшави, протягом цілого року, орендував кімнату

в Ратуші за 1000 злотих. Міська ратуша знаходилась на ринковій площі , збудована ще

на початку XVI ст. Двічі перебудовуючись до нашого часу не збереглась, бо під час війни

у 1944 році у неї влучила бомба, і її у 1950 році було розібрано солдатами.

Двохповерхова

будівля мала прямокутну форму з 4–ма арковими в'їздами та двором посередині. Спочатку вона виконувала свої прямі функції, а пізніше з розвитком торгівлі там розташовувався контрактовий дім. На початку XX ст. перший поверх займали крамнички,

а на другому – квартири , танцювальний зал, Луцький воєводський театр. Поблизу розміщувалися базарні лотки, де торгували різноманітним крамом: картинами , кошиками

та продуктами. Неподалік Ратуші забезпечувала місто електроенергією невеличка

електростанція. Біля Ратуші зупинялись двадцять два парчки, які їздили до залізничної станції. Межував з Ратушею будинок Грінберга (Будинок дітей та молоді), побудований наприкінці XIX сторіччя, який знаходиться в центрі міста на майдані Незалежності. Цю споруду побудував бідний єврей-водовоз Грінберг. Старожили розповідають, що 1905 році, перебуваючи на російсько-японській війні, він знайшов скарб, який згодом використав для будівництва цієї архітектурнодовершеної споруди з високими круглими колонами, де у 1920-1930-х роках перший поверх займали крамниці, а на другому знаходився кінотеатр. Деякий час, вже після війни, тут був районний Будинок культури.

На фасаді Будинку дітей та молоді Дубенської міської ради розміщено чотири меморіальні дошки: **Коломиєць Авенір Каленикович (19.11.1905, с. Городець_Володимирецького району Рівненської області – осінь 1946, м.Зальцбург, Австрія) –** український поет, драматург, прозаїк, літературний критик. Вчився у Клеванській духовній школі та Крем'янецькій семінарії. У 1930 р. закінчив теологічний факультет Варшавського університету, а в 1936 р. – Варшавський інститут театрального мистецтва. Працював у журналах «Нові шляхи» і «Критика». У роки війни організував театр у Дубні і видавництво «Лад», друкувався в рівненській газеті «Волинь», видавав журнал для дітей «Школярик». Автор книг «Провісні кадри» (1932), «Казка темного бору» (1938), «Шевченкова ера» (1942), «Казки» (1946), повісті (1946), повісті «Погоринська рапсодія» (1932-1938), багатьох неопублікованих різножанрових творів. У 1998 р. Дубенська регіональна письменницька організація встановила премію його імені, лауреатами якої, зокрема, стали Григорій Дем'янчук, Микола Сивіцький, Василь Гришко, Богдан Столярчук та інші. 24 лютого 2005 р. у Дубно відкрито меморіальну дошку (автор Микола Тимчак) на фасаді Будинку дітей та молоді Дубенської міської ради, м-н Незалежності, 1. **Самчук Улас Олексійович (20.02.1905, с. Дермань Здолбунівського району Рівненської області – 09.07.1987, м. Торонто, Канада) –** український письменник, журналіст, громадський діяч. У 1913 р. сім'я переїхала у с. Тилявка Кременецького району на Тернопільщині. Навчався у Дерманській школі, в Кременецькій приватній гімназії. Служив у польській армії, звідки дезертував у 1927 р. до Німеччини. Вчився у Бреславському, а потім Українському вільному у Празі університетах. З 1941 по 1943 р. редагував у Рівному газету «Волинь». Пізніше жив у Німеччині, а 1948 р. переїхав до Канади. Автор популярних прозових творів «Марія» і «Гори говорять» (1934), Трилогії

«Волинь» (1932-1937), «Юність» Василя Шеремети» (1943), «Ост» (1948-1982), «П'ять по дванадцятій» (1954), «Чого не гоїть вогонь» (1959), «На твердій землі» (1966), «Планета Ді-Пі» (1979), спогадів «На білому коні» (1957) і «На коні вороному» (1975) та інших. Діють кімнати-музеї у Дермані та Тилявці, йому встановлено меморіальні дошки в Рівному, Дермані, Тилявці і Дубні, у містах його іменем названо вулиці. **Сацюк Олексій** (початок ХХ ст., с. Головчиці Млинівського району Рівненської області – 1960, Канада – український прозаїк, громадсько-політичний діяч. Закінчив Дубенську гімназію і юридичний факультет Варшавського університету. Працював учителем, брав активну участь у діяльності ОУН. Арештовувався енкаведистами в 1941 р. з Дубенської тюрми. У роки війни очолював Дубенську управу, підтримував зв'язки з У.Самчуком. Виїхавши в еміграцію, жив в Австрії, Аргентині, США, Канаді. Автор збірки оповідань «Колоски» і повістей «Смертоносці» (1947), і «Злат-жолудь», п'єси «Скрипка на камені» (1952), «У царстві Оха» 24 лютого 2005 р. йому і його соратникам відкрито меморіальну дошку у Дубні (автор Микола Тимчак) на фасаді Будинку дітей та молоді Дубенської міської ради, __ м-н Незалежності, 1. Народився **Борис Володимирович Огородніков** в селі Олександрівка Новоград-Волинського району Житомирської області 14 грудня 1929 року. Дитинство проходило в м.Мурманську, куди в 1933 році переїхала сім'я. Борис закінчив 4 класи і літом 1941 року Огороднікови приїхали в с.Олександрівку до родичів у відпуск. Після відпустки батьки поїхали у Мурманськ, а Борис залишився у бабусі. Почалась війна Борис встановлює зв'язок з партизанським загonom «Красная стрела». В загоні Борис виконує обов'язки зв'язкового. Він бере участь в багатьох бойових операціях під час звільнення України від німецько-фашистських загарбників. В лютому 1944 року під час жорстоких боїв на плацдармі під Дубном (в районі с.Вигнанка) в одному з будинків на хуторі були оточені піхотою і танками ворога 10 солдат-розвідників 20-ї мотострілкової Новоград-Волинської Червонопрапорної ордена Суворова бригади і 14-річний вихованець бригади піонер Борис Огородніков. Розвідники загинули в нерівному бою з ворогом, який намагався відкинути бригаду на схід від р.Іква. За мужність і відвагу проявлену у боротьбі за звільнення м. Дубна указом Президії Верховної Ради Української РСР від 5 листопада 1968 року піонер Огородніков Борис Володимирович нагороджений медаллю «За відвагу» (посмертно). В пам'ять про подвиг

юного піонера-розвідника Бориса Огороднікова, який загинув 13 лютого 1944 року при звільненні м.Дубна від німецько-фашистських загарбників на Будинку дітей та молоді

Дубенської міської ради встановлена анотаційна дошка, м-н Незалежності, 1.

Оноре де

Бальзак (20.05.1799, м. Тур – 18.08.1850, м. Париж) – відомий французький письменник. Перший роман, що приніс йому славу, - «Шуани» (1829), який ознаменував

грандіозну епопею «Людська комедія» (97 творів із 143 задуманих). Двічі приїздив до

України у 1847 і 1850 рр. на запрошення поміщиці Евеліни Ганської у с. Верхівню (тепер

Ружинський район Житомирської області), чотири рази проїжджаючи через Радивилів,

Дубно, Острог, Корець, про що писав у своїх листах. Одружився з обраницею у Бердичеві, де нині встановлена меморіальна дошка з написом «В костьолі святої Варвари 2 березня 1850 року вінчалися Оноре де Бальзак та графиня Евеліна Ганська»

(скульптор Василь Пещенко). Його іменем названо вулиці. Дошка знаходиться на фасаді

Будинку дітей молоді, м-н Незалежності, 1. **Шевченко Тарас Григорович** (09.03.1814,

с.Моринці (Шевченкове) Звенигородського району Черкаської області – 10.03.1861, м.Петербург, перезахоронений у м.Канів) – видатний український письменник, художник,

мислитель. З 1829 року був «козачком» поміщика П.Енгельгарда, деякий час жив у Вільні,

з 1931 р. – в Петербурзі. Вчився в живописця В.Ширяєва. в 1838 році викуплений з кріпацтва і прийнятий до Петербурзької академії мистецтв, де був учнем К.Брюллова в

1840 р. вийшла збірка поезій «Кобзар», у 1841 р. – поема «Гайдамаки». Закінчивши

академію у 1845 р. повернувся в Україну, був членом Кирило-Мефодіївського товариства.

У жовтні 1846 р., член Київської археологічної комісії, був на Волині, зокрема, у Корці,

Острозі, Гільчі, Дубні, Вербі, на полі Берестецької битви 1651 р., про що писав у віршах

«Ой чого ти почорніло, зеленеє поле?», що нині став піснею і «За байраком байрак», у

повістях «Варнак» і «Прогулка с удовольствием и не без морали», поемі «Варнак», згадував наш край в інших творах, записав кілька народних пісень. 5 травня 1847 р. був

заарештований і засланий у солдати. У березні 1858 року повернувся в Петербург, уже

маючи багато поем, віршів, повістей українською і російською мовами.

Меморіальна

табличка відкрита в 1964 році. **Галета Василь Федорович (06.01.1928, с. Кривуха Дубенського району Рівненської області - 14.03.1988, м. Дубно)** – український

поет. Народився в селянській родині. У роки другої світової війни був вивезений до

Німеччини. Після звільнення пішов добровольцем на фронт, мав бойові нагороди. Вчився у Дубенському педагогічному училищі, де на другому курсі в 1948 р. був арештований НКВС і засуджений на 25 років. Перебував у таборах м. Інта Комі АРСР, звільнений після 7 років у зв'язку з розвінчанням культури особи Сталіна. Працював водієм у Дубенській лікарні. Автор збірок «Невольничі струни» (1990), яка вийшла російською мовою у перекладі Віктора Того у 1992 р., «Етап» (1992), які вийшли у світ стараннями поета М.Пшеничного. Табличка відкрита в 1998 р. на фасаді Дубенського педагогічного коледжу РДГУ, вул. Свободи, 44. **140-річчю переселення чехів на Волинь.** Перша чеська колонія з'явилася у Дубенському повіті Волинської губернії 1863 року при селі Дагорниці (нині – с. Зелене Дубенського району Рівненської області), де невдовзі заснувалося поселення Людгарда. Їх найперших переселенців, - із Богемії, - було 17 сімей. А масове переселення чехів на Волинь здійснювалося протягом 1868-1870 років. Перші емігранти були, як правило, селяни. Їх тут чекала важка праця – вони корчували ліси, розорювали неугіддя, на яких через деякий час побудували ошатні садиби і цілі села, які _____ своїм виглядом нагадували поселення Чехії та Моравії. На освоєних землях висівали зернові, вирощували цукрові буряки, конюшину, люцерну, ячмінь. Але особливо славились обробітком хмелю. У Мирогощі і Семидубах були відкриті пивзаводи, власниками яких були Лінгарті й Србські. Паралельно розвивались ремесла. У Дубні працювали механічні майстерні Кроуби, по ремонту сільгоспмашин Зузанди. В селах були ковалі, столярі, м'ясники, шевці, кравці, пекарі, пожежники. Активно займалися торгівлею. Меморіальна табличка розміщена на колишній хмелефабриці, по вул. Свободи. **Ткачук Дмитро Олексійович** (1928-2006 рр.) – народився в с. Рачин Дубенського району. Сімнадцятирічним юнаком, навчаючись на педагогічних курсах при Острозькому педучилищі, вперше прийшов на сцену. Закінчив Дубенське училище культури. В 1959 року з ініціативи Д. О. Ткачука при Дубенському районному Будинку культури був створений драматичний колектив. Перший великий успіх до театру прийшов у 1964 році, коли було поставлено виставу «Сильні духом», за яку колектив отримав звання «Народний самодіяльний театр» та нагороджений грамотою Президії Верховної Ради України, Дипломом II ступеня, срібною медаллю. В 1973 році Д. О. Ткачуку було присвоєно звання «Заслужений працівник культури України». З 1977 року при народному театрі створюється театральна студія, яка стала джерелом поповнення молодих акторських театрів. За своє існування в театрі поставлено понад 1500 спектаклів. В його

репертуарі була і лишається українська, світова класика, сучасна драматургія.

Театр для

нього став основною формою прояву особистості і таланту. Меморіальна дошка розміщена на фасаді районного Будинку культури, вул. Д.Галицького.

Миколаївська

церква, дошка жертвам НКВС. Дубно, вул. Д. Галицького, 28 – пам'ятка архітектури

XVII ст., на балансі заповідника. У 1941 р. – катівня НКВС №2. Останки жертв розстрілів,

виявлені на території монастиря, перенесені до крипт костелу. Тепер – Свято-Миколаївський собор. На східній стіні, понищеній кулями при розстрілах, у 1990 р. громадськість міста відкрила фанерну меморіальну дошку. 26.04.1991 була виготовлена

металева таблиця. Автор – місцевий художник Василь Захаров, на власні кошти. У 2002 р.

ця дошка була замінена іншою, того ж автора. Поруч, на місці розстрілів, церковна громада спорудила пам'ятну каплицю. 3. Вулиця Данила Галицького. Якою була наша

вулиця 100 років назад? Ви хочете відвідати країну минулого? Тоді гайда з нами! Вона

простягається з центру міста в напрямку Луцької брами пам'ятника оборонної архітектури

кінця 15 поч. 16 ст., – це є наша вулиця Данила Галицького. З трьох храмів, які надавали

цій вулиці особливої значимості, до другої половини 19 ст. залишилось лише два – Іллінська церква і Свято – Миколаївський собор, перенесений у колишній костел Бернардинів у 1855 році. Пристосування костелу бернардинів під православний собор

відбулося у 1855 році. У першій половині 20 ст. ліву сторону займали невеликі приватні

будинки, а праву – дво і три поверхові кам'яниці з лавками, майстернями та житловими

приміщеннями. Архітектура нинішньої вулиці Д. Галицького замінена майже повністю, за

винятком храмів та кількох будівель 19 ст. **Берестецька битва 1651** року відбулася біля

с.Берестечка на Волині між селянсько-козацьким військом Б. Хмельницького і військом

кримського хана Іслам-Гірея Ш, з одного боку, і польсько-шляхетською армією короля

Яна II Казимира – з другого. Зрадивши, татари захопили Б.Хмельницького в полон і відступили на Крим. Поляки оточили селянсько-козацьке військо. Почалася десятиденна

облога. І.Богуну, Ф.Джалалію, М.Гладкому вдалося вивести військо з оточення.

Втративши майже весь обоз і частину гармат, козацькі полки відступили на Київщину. Поразка у Берестецькій битві призвела до тяжкого для України

Білоцерківського договору

1651 року. Меморіальна табличка встановлена на мурі Миколаївської церкви, вул.

Д.Галицького,30. «У Луцькій брамі за доби царизму були військові, – пригадувала Анастасія Рафальська, – щось казали батьки про Чугуївський полк». За її

спогадами, в

костелі бернардинів жили черниці. Священиком там був Максим Хоміцький, коли

обстрілювали місто у 1920 році, з артилерії, в бернардинах переходували дітей з цілого міста. Ними опікувались милосердні черниці. На розі нинішніх вулиць Данила Галицького – Тараса Бульби розстріляно 650 чоловік. На розстріл людей забирали з житлових будинків, гетто, ловили на вулицях. **Боришкевич Микола Олексійович** (народився 12.08.1925 р., с. Мале Вербче Сарненського р-ну Рівненської обл. – помер 06.01.1999 р., похований у м. Дубно Рівненської обл.) – іконописець. Закінчив Костопільське педагогічне училище, навчався в РДПІ. 1947 року заарештований за націоналістичні вірші й засуджений до смертної кари, яку згодом замінили на 25 років сталінських концтаборів. Покарання відбував на Колимі. Реабілітований 1956 року. Художник-самоук, оформив православні церкви в с.Млинівці Крем'янецького р-ну Тернопільської обл., с. Будки Радивилівського р-ну, с.Мильчі, с.Ульбарів, с.Семидуби, с.Кам'яниця Дубенського р-ну, смт.Степань Сарненського р-ну. Для Дубенського Свято-Воскресенського собору зробив шопку, 6 хоругв, 2 ікони, престол для храму в с.Семидуби (у співавторстві з Миколою Бондарчуком). Заснував Дубенське братство Андрія Первозванного, був першим сотником Дубенської сотні Волинської Січі. Меморіальна табличка встановлена на вул. Некрасова. Автор таблички Микола Тимчак.

Джерела і література

1. Антонюк Л. Вулицями рідного міста // *Замок*. – 2007. – 7, 14 червня.
2. *Історія міст і сіл України. Ровенська область*. -К., 1973
3. *Дубно, княжий мій граде!* – Луцьк, 2005
4. *Кругляк Ю.М. Ім'я вашого міста: походження назв міст і селищ міського типу УРСР/ Ю.М.Кругляк. - К.: Наукова думка, 1978*
5. *Левкович _____І. Нарис історії Волинської землі/ І.Левкович. - Вінніпег, 1953*
6. *Літопис Руський (Пер. з давньорус. Л.Є. Махновця). - К.: Дніпро, 1989*
7. *Моліс М. 900-ліття православ'я на Дубенщині. - Дубно, 2000*
8. *Над Іквою-рікою...Літературно-мистецько-краєзнавчий альманах. – Дубно, 2007*
9. *Пащук І. Літературно-краєзнавча енциклопедія Рівненщини. – Рівне, 2005*
10. *Пура Я. Походження назв населених пунктів Рівненщини.- Львів, 1990*
11. *Теодорович Н.И. Историко-Статистическое описание церквей и приходов Волынской епархии. - Почаев,1888.- т.2*
12. *Ткачук Р., Ганжелюк Л. Села Дубенщини в народних легендах і переказах.- Дубно, 2000*

Фото 1. Меморіальна дошка В. Галеті в Дубні по вул. Свободи

Фото 2. Меморіальна дошка Б. Огороднікову на стіні Будинку дітей та молоді

Фото 3. Будинок, в якому жив М. Боришкевич

Фото 4. Меморіальна дошка на фасаді будинку

Фото 5. Меморіальна дошка Оноре де Бальзаку на стіні Будинку дітей та молоді

Фото 6. Меморіальна дошка А. Коломійцю, О. Сацюку та У. Самчуку на фасаді Будинку дітей та молоді

*Фото 7. Меморіальна дошка про перебування
Т. Г. Шевченка у Дубні на стіні
Будинку дітей та молоді*

Фото 8. Пам'ятник Т. Г. Шевченко у Дубні

Фото 9. Меморіальна дошка, присвячена 140-річчю переселення чехів на Волинь на стіні хмелефабрики по вул. Свобода

Фото 10. Меморіальна дошка жертвам комуністичного режиму на стіні костелу Бернардинів

Фото 11. Пам'ятний знак жертвам періоду німецької окупації

Фото 12. Свято-Іллінська церква

Фото 13. Костел монастиря бернардинів, нині Свято-Миколаївська церква